

EVALUATIE OVERGANGSREGELING

Uitgebracht aan het Centraal College van Deskundigen Archeologie

Door PRO-Erfgoed

Colofon

Opdrachtgever: Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB)
Centraal College van Deskundigen Archeologie (CCVD)
Postbus 420
2800 AK Gouda

Status: Definitief
Datum: 30 augustus 2012
Auteur: Nathalie Vossen

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Doel van de evaluatie	5
	2.1 Afbakening van de evaluatie	6
3	De aanpak	7
	3.1 Bureauonderzoek	7
	3.2 Interviews	7
4	Resultaten	9
	4.1 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie	9
	4.2 Leidinggevende	10
	4.3 Actorenproblematiek en belangenafweging	11
	4.4 Folder, brief, website en bijeenkomsten	12
	4.5 Aantal kandidaten	12
5	EVC-regeling	14
	5.1 Procedure	14
	5.2 Organisatie	14
	5.3 Kosten	15
	5.4 Kandidaten	16
	5.5 Bezwarenprocedure	16
6	Gelijkstellingsregeling	17
	6.1 Procedure	17
	6.2 Kosten	17
	6.3 Kandidaten	18
7	Regeling senior veldtechnici	19
	7.1 Procedure	20
	7.2 Kosten	20
	7.3 Kandidaten	20
8	Interviews	21
9	Evaluatie	24
10	Conclusie	29
11	Aanbeveling	32
	Geraadpleegde bronnen	34
	Bijlage: Besluit CCvD belangenafweging	35

1 INLEIDING¹

In 2001 en 2005 zijn door het ministerie van OCW nieuwe eisen gesteld aan de opleiding en werkervaring van actoren werkzaam in de archeologie. Die nieuwe eisen gelden voor opgraven vanaf 1 oktober 2001 en voor inventariserend veldonderzoek vanaf 1 september 2005. Niet alle op dat moment in de archeologie werkzame personen voldeden aan die eisen.

In september heeft de rechter in een kort geding tussen een archeologisch bedrijf enerzijds en de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB) anderzijds, bepaald dat de SIKB een belangenafweging moest uitvoeren. Deze afweging heeft betrekking op de vraag of er een redelijk evenwicht aanwezig is tussen het belang van de opleidingseisen in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en de daardoor in het gedrang komende economische belangen van de in de archeologie werkzame personen. De uitspraak van de rechter betekende niet dat de gestelde eisen onrechtmatig zouden zijn, wel dat er alsnog een belangenafweging moest plaatsvinden. De gevraagde belangenafweging is in opdracht van het programmabureau SIKB (verder programmabureau) uitgevoerd door ADC Heritage en CapGemini.

In mei 2008 heeft het Centraal College van Deskundigen Archeologie (CCvD) naar aanleiding van de belangafweging het besluit genomen om oplossingswegen te ontwikkelen zodat het voor betreffende personen mogelijk werd om de gedefinieerde opleidingsdeficiënties vóór 1 januari 2012 aan te vullen. Centraal daarbij stond de regeling in het kader van de Erkenning van Verworven Competenties, de EVC. Door de SIKB is een Werkgroep Voorbereiding EVC ingesteld ter uitwerking van de overgangsregeling.

In de CCvD-vergadering van 12 december 2011 is besloten de EVC na afloop van de overgangsregeling te evalueren. Ter uitvoering hiervan heeft het programmabureau PRO-Erfgoed verzocht een evaluatie uit te voeren naar doelstellingen, realisatie en communicatie met betrekking de EVC en de daarmee samenhangende regelingen. Het Plan van Aanpak voor de evaluatie is in de CCvD-vergadering van 19 maart 2012 goedgekeurd.

¹ Deze inleiding is voor een groot deel gebaseerd op de discussienota 'eisen aan actoren' van het programmabureau, dd. 1 september 2010.

2 DOEL VAN DE EVALUATIE

Deze evaluatie is bedoeld om het doel, de verwachtingen en de uitvoering van de overgangsregeling in beeld te brengen. Is met de overgangsregeling recht gedaan aan de, door de KNA gestelde opleidingseisen, in het gedrang komende economische belangen van in de archeologie werkzame personen? Heeft de overgangsregeling voorzien in het toekennen van waarde aan een bepaalde mate en een bepaald niveau van kennis en ervaring als alternatief voor een universitaire opleiding archeologie? Als uitgangspunt is het CCvD-besluit met betrekking tot belangenafweging van 22 mei 2008 genomen (zie bijlage). Dit besluit is opgesplitst in een aantal deelbesluiten die geëvalueerd worden aan de hand van de volgende vraagstellingen:

1. Heeft het instellen van een overgangsregeling voor personen die beroepshalve werkzaam zijn in de Nederlandse archeologie zonder (relevant) academisch diploma geleid tot aanvulling van de gedefinieerde opleidingsdeficiënties bij betreffende personen;
2. Is overgangsregeling vormgegeven op basis van de uitgangspunten door het CCvD vastgesteld (vrijstelling op basis van (elders) verworven competenties, aansluiting bij het Beroepsregister van de NVvA en opbouw portfolio);
3. Is de overgangsregeling vormgegeven met de criteria door het CCvD vastgesteld (opgebouwd economisch belang, benoemde functies, opstellingsduur, werkervaring, kosten, doorgroei en academisch niveau);
4. Heeft de Werkgroep Voorbereiding EVC bij de uitwerking van de overgangsregeling de vragen met betrekking tot de definitie van het diploma archeologie kunnen beantwoorden. Heeft de NVvA de uitvoering van de overgangsregeling op zich genomen;
5. Heeft de minister van OCW voldaan aan het verzoek van de CCvD met betrekking tot aanpassing Besluit archeologische monumentenzorg, het laten uitoefenen van de huidige functie door personen gedurende de overgangsregeling en de handhaving;
6. Is de KNA 3.1 aangepast op de punten 'BA archeologie als prospector en/of KNA Archeoloog' en 'eisen aan archeologische specialisten'.

Omdat de overgangsregeling een éénmalige regeling betreft leidt deze evaluatie niet tot aanbevelingen voor een vervolgtraject. Met de evaluatie krijgt het CCvD inzicht in de eigen rol en doorwerking van besluiten. Dit kan van belang zijn voor toekomstige besluitvormingstrajecten.

2.1 Afbakening van de evaluatie

De volgende regelingen zijn in de evaluatie meegenomen:

- EVC MA archeologie
- Gelijktellingsregeling
- Regeling voor senior veldtechnici

De koppeling van de term 'leidinggevende' aan een MA archeologie uit het Besluit archeologische monumentenzorg (Bamz) en de gevolgen hiervan voor (senior) prospectoren zal in de evaluatie aan bod komen, maar wordt niet als een aparte regeling gezien.

De EVC BA archeologie (hogeschool Saxion) en het vakdiploma prospectie (faculteit geoarcheologie van de Vrije Universiteit Amsterdam) worden in de evaluatie in samenhang met de hierboven opgesomde regelingen benoemd maar niet inhoudelijk behandeld.

De 'actorenproblematiek' die is ontstaan door de invoering van de KNA en de uitkomsten van de belangenafweging worden niet geëvalueerd. De 'actorenproblematiek' is als gegeven genomen waarvoor naar aanleiding van een rechterlijke uitspraak door de SIKB achteraf alsnog een belangenafweging is uitgevoerd. Op basis van de resultaten van deze belangenafweging heeft het CCvD de EVC als oplossingsrichting gekozen.

3 DE AANPAK

In de CCvD-vergadering van 19 maart 2012 is het Plan van Aanpak, opgesteld door PRO-Erfgoed, besproken en na een paar kleine wijzigingen goedgekeurd. De evaluatie is uitgevoerd door middel van een bureauonderzoek waarin verschillende data zijn verzameld en het afnemen van interviews.

3.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek zijn verschillende documenten doorgenomen (zie geraadpleegde bronnen) en de notulen van de CCvD-vergaderingen. De meeste documenten zijn openbaar en staan op website van de SIKB (www.sikb.nl).

Daarnaast is informatie van de geïnterviewden meegenomen. De aard hiervan is heel verschillend: verslaglegging van vergaderingen, publicaties maar ook eigen aantekeningen. In overleg met het programmabureau is besloten deze informatie als vertrouwelijk te behandelen, tenzij door betrokkenen zelf de informatie openbaar is gemaakt.

Omdat dit niet relevant was voor de evaluatie zijn de dossiers van de kandidaten voor de overgangsregeling niet inhoudelijk geraadpleegd.

3.2 Interviews

Omdat het niet mogelijk was de vragen voor alle belanghebbenden² te standaardiseren, daarvoor is de groep te divers, is gekozen voor interviews en niet voor een enquête. Het nadeel daarvan is dat niet alle (potentiële) kandidaten voor de overgangsregeling bevraagd zijn, maar dat er een selectie is gemaakt. In het Plan van Aanpak is uitgegaan van twee kandidaten EVC, twee kandidaten gelijkstellingsregeling en twee senior veldtechnici. Tijdens de bureaustudie voor de evaluatie leek het niet relevant om twee senior veldtechnici te bevragen. In overleg met het programmabureau is daarop besloten twee extra EVC kandidaten te interviewen en daarbij te kiezen voor kandidaten die hebben aangegeven het EVC-traject in te willen gaan, maar dit uiteindelijk niet hebben gedaan.

Uitgangspunt bij de interviews was het CCvD-besluit van mei 2008, waarbij de vragen zich vooral richtte op de EVC in het algemeen, de EVC MA archeologie of de gelijkstellingsregeling en de rol van de geïnterviewde binnen het EVC-traject. Gevraagd is

² Onder belanghebbende worden niet alleen de (potentiële) kandidaten van de overgangsregeling verstaan, maar ook de betrokken leden van het CCvD en het EVC-bureau.

naar het doel, de verwachtingen, de realisatie en de communicatie van de overgangsregeling. Het financiële aspect bleek vooral voor de (potentiële) kandidaten relevant. Daarom zijn alleen hen hierover vragen gesteld.

Iedereen die benaderd werd heeft zijn/haar medewerking verleend. In totaal zijn er 19 personen geïnterviewd in 15 interviews. Met sommige geïnterviewden is een tweede gesprek gevoerd (telefonisch of in persoon). Buiten de te interviewen personen zijn informele gesprekken gevoerd met andere belanghebbenden. Dit soms op eigen initiatief van de belanghebbende, soms door spontane gesprekken met collega's die ook belanghebbend bleken te zijn.

De interviews zijn zo veel mogelijk in persoon afgenomen. Waar dit niet mogelijk was heeft het interview telefonisch plaatsgevonden (in twee gevallen). Bij sommige geplande duo-interviews is één persoon geïnterviewd waarna de verslaglegging ook naar de ander is gestuurd ter commentaar. De verslaglegging van de interviews is ter controle langs de geïnterviewden gegaan. Daarbij is aangegeven dat alle interviews in de evaluatie opgenomen zouden worden. Opvallend was dat veel geïnterviewden daarop aanpassingen in de verslaglegging hebben doorgevoerd. Soms met de opmerking wel achter het gezegde te staan maar de evaluatie niet de gelegenheid te vinden om dit naar buiten te brengen. Na overleg met het programmabureau is daarop besloten de interviews niet aan de evaluatie toe te voegen maar uit de verslaglegging alleen de grote lijnen te formuleren of anoniem uit te citeren.

Enkelen geïnterviewden stuurden voorafgaand aan of aansluitend op het interview aanvullende informatie. Deze informatie is voor zover relevant verwerkt in de evaluatie.

4 RESULTATEN

Eerst wordt de aanloop tot de EVC toegelicht, waarna er een overzicht volgt van de verschillende regelingen en het aantal personen dat daaraan deelgenomen heeft. Daarna volgt de verslaglegging van de interviews. Met deze gegevens worden de vraagstellingen uit het CCvD-besluit beantwoord. Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen.

4.1 Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie

Als gevolg van het Europese Verdrag inzake de bescherming van het archeologische erfgoed (Verdrag van Malta) is de opgravingsmarkt geliberaliseerd. Het Verdrag van Malta heeft geresulteerd in de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz), die onder meer voorziet in de wijziging van de Monumentenwet 1988 en per 1 september 2007 in werking is getreden. Vooruitlopend op de Wamz heeft de staatssecretaris van OCW op 22 oktober 2001 de Beleidsregels opgravingsbevoegdheid uitgevaardigd. Volgens deze beleidsregels kan een vergunninghouder tot het doen van opgravingen het feitelijk verrichten van een opgraving laten uitvoeren door een derde. Aan de vergunning is het voorschrift verbonden dat een archeologische opgraving wordt uitgevoerd volgens de in de archeologische beroepsgroep gebruikelijke normen. Volgens de toelichting op de beleidsregels worden deze normen in de praktijk ingevuld door de KNA.

In 2000 is door het archeologisch veld een start gemaakt met het formuleren van deze normen aan archeologisch onderzoek. In 2001 is de eerste KNA aangeboden aan de staatssecretaris OCW en werden voor het eerst eisen gesteld aan de uitvoerders (actoren) van een archeologische opgraving.

In de KNA worden actoren genoemd bij de kritische processtappen van de deelprocessen. Processtappen zijn handelingen die ten minste uitgevoerd moeten worden om te kunnen spreken van een basiskwaliteit. Het gaat om processtappen in het archeologisch proces die cruciaal zijn voor een goede uitvoering van het onderzoek. Omdat de actor diegene is die een specifieke stap zelfstandig uitvoert worden eisen gesteld met betrekking tot opleiding en werkervaring.

Vanaf september 2005 werd ook boren een kritische handeling in de zin van opgraven en werden ook hiervoor eisen aan actoren gesteld.

In het kader van de belangenafweging is onderzocht of de opleidingseis aan een KNA-archeoloog per definitie op MA-niveau moet liggen. Uit dit onderzoek is geconcludeerd dat er binnen de KNA ook processtappen zijn die door Bachelorarcheologen uitgevoerd kunnen worden. In de KNA, versie 3.2, is daarom de status van Bachelor (BA) opgenomen voor een deel van de kritische processtappen bij veldwerkzaamheden. Vanaf februari 2010 konden kandidaten voor de overgangsregeling zich aanmelden voor een EVC BA archeologie. Deze EVC was geschikt voor prospectoren en archeologen die vallen binnen de criteria van de overgangsregeling en hun praktijkervaring graag erkend zien door het behalen van een BA archeologie. Prospectoren die vielen binnen de overgangsregeling maar die hun werkervaring vertaald wilden zien op MA-niveau konden zich vanaf april 2010 melden bij de Vrije Universiteit Amsterdam voor het vakdiploma prospectie. Het vakdiploma prospectie wordt erkend als diploma waarmee de prospector aan de opleidingseis uit de KNA voldoet maar is niet een academisch diploma volgens het statuut van de Vrije Universiteit Amsterdam³.

4.2 Leidinggevende

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) is namens de minister van OCW belast met de beoordeling van organisaties die een opgravingsvergunning aanvragen. Binnen deze organisaties moeten mensen werken die voldoen aan de in het Bamz gestelde eisen. De 'leidinggevende' is degene die daadwerkelijk de leiding geeft aan het uitvoeren van een opgraving.

Binnen de KNA was de leidinggevende niet als actor benoemd, maar als activiteit binnen enkele deelprocessen. De leidinggevende stuurt alle bij het veldwerk betrokken medewerkers zonder tussenkomst van anderen aan. De leidinggevende signaleert ontwikkelingen in onderzoeksvragen en -resultaten en is verantwoordelijk voor de strategische beslissingen op het terrein van (of wijzigingen in) de vraagstelling, de opgravingsstrategie en de documentatie. In versie 3.2 van de KNA is de actor 'leidinggevende' opgenomen die deels overlapt met de actoren (Senior) Prospector en (Senior) Archeoloog. Het gaat om de voor de uitvoering van het veld werk verantwoordelijke archeoloog.

³ kwalitatief vergelijkbaar met een eenjarige MA archeologie

4.3 Actorenproblematiek en belangenafweging

Met het stellen van eisen aan actoren bleken sommige werknemers van archeologische bedrijven niet meer gerechtigd tot het uitvoeren van een deel van de archeologische werkzaamheden die zij al jaren verrichtten, omdat zij niet beschikten over een afgeronde universitaire opleiding archeologie. Hierop heeft een archeologisch bedrijf de SIKB voor de rechter gedaagd. Dit omdat de vaststelling en het beheer van de KNA onder de verantwoordelijkheid van de SIKB vallen. Op 18 september 2007 volgde de uitspraak waarin de rechter bepaalde dat de SIKB onvoldoende blijk had gegeven van de economische belangen die door de opleidingseis in de KNA in het geding waren. SIKB moest binnen een jaar alsnog onderzoeken of er een redelijk evenwicht bestaat tussen het belang van de bewuste opleidingseisen in de KNA en de daardoor in het gedrang komende economisch belang van de betrokkenen. De uitspraak van de rechter gold ook de minister OCW daar waar het ging over het instellen van een overgangsregeling. Het afwijzen van de instelling van een overgangsregeling door de minister zou ook voor rechterlijke toetsing vatbaar zijn.

De belangenafweging is afgerond in maart 2008 en uitgevoerd op twee onderdelen, een inhoudelijke afweging op het aspect vakbekwaamheid en een economische afweging.⁴ De inhoudelijke afweging bestond uit het in kaart brengen van het belang van een afgeronde academische archeologie of aardwetenschappen, met een onderbouwing van het belang van deze opleidingseisen. De economische afweging bestond uit het maken van een inschatting van het opgebouwde economisch belang van in de archeologie werkzame personen zonder afgeronde universitaire studie.

Met deze input heeft de Commissie Belangenafweging⁵ van het CCvD op 5 mei 2008 een advies afgegeven aan het CCvD, dat op 22 mei 2008 resulteerde in het al eerder genoemde besluit van het CCvD. Op grond van dit besluit is een regeling ontworpen, gebaseerd op de Erkenning van Verworven Competenties (EVC), voor degene die in aanmerking wensen te komen voor een kwalificatie als Senior KNA-archeoloog, KNA-archeoloog, Senior Prospector of Prospector. Het betrof een eenmalige regeling, voor een overgangstermijn voor maximaal 3 jaar, voor degene met een zogenaamd opgebouwd economisch belang. De EVC-regeling is per 1 januari 2009 in werking getreden.

⁴ Beide documenten zijn via de website van de SIKB te raadplegen.

⁵ De leden van deze commissie waren zelf geen lid van het CCvD. De commissie bestond uit R. Brand (voorzitter), C. Leeftang (VOIA), R. van Eerden (provinciaal archeoloog), B. Jansen (NVvA), H. Fokkens (Archon) en M. Wispelwey (CGA)

4.4 Folder, brief, website en bijeenkomsten

Om zo veel mogelijk (potentiële) kandidaten te benaderen en te informeren over de overgangsregeling zijn er folders verspreid tijdens het SIKB jaarcongres eind 2008. Deze folders zijn met een aparte mailing in februari 2009 verstuurd naar ca. 200 betrokkenen en werkgevers met het verzoek de regeling bij zo veel mogelijk collega's c.q. werknemers onder de aandacht te brengen.

In de folder en brief wordt verwezen naar de website van de SIKB waarop nadere informatie is te vinden over de overgangsregeling en waar een aanmeldingsformulier is te downloaden. De belangstellenden die zich aanmelden worden uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst. Er zijn twee bijeenkomsten gepland, op 27 februari en 27 maart, maar mocht het nodig blijken dan zijn meer bijeenkomsten mogelijk. Uiteindelijk wordt op 7 april nog een bijeenkomst gehouden. Deze laatste bijeenkomst was vooral bedoeld om knelpunten van de EVC-regeling in relatie tot de overgangsregeling te bespreken.

4.5 Aantal kandidaten

Uiteindelijk hebben zich op 1 juli 2009 ca. 120 (potentiële) kandidaten aangemeld. Al deze personen waren werkzaam in de Nederlandse archeologie zonder in het bezit te zijn van de volgens de KNA benodigde diploma's. Tijdens de gehouden informatiebijeenkomsten bleek dat een relatief groot aantal mensen niet geholpen zou zijn met de EVC MA archeologie. Van deze groep kon een deel gebruik maken van de gelijkstellingsregeling, van de opnieuw opengestelde regeling voor senior veldtechnici, het vakdiploma prospectie (Vrije Universiteit Amsterdam) of de EVC BA archeologie (Hogeschool Saxion). In de Nieuwsbrief EVC archeologie van februari 2010 wordt ineens uitgegaan van 74 (potentiële) kandidaten. Op dat moment hebben 15 mensen zich aangemeld voor de EVC MA archeologie, 5 mensen oriënteren zich hier nog op, 26 personen voldeden aan de eisen van de gelijkstellingsregeling, van 2 personen is dit in behandeling, 4 personen zijn voorlopig geregistreerd als senior veldtechnicus, 7 anderen hebben hiervoor belangstelling getoond en ongeveer 15 personen hebben aangegeven interesse te hebben voor het vakdiploma Prospectie of de EVC BA archeologie.

In augustus 2010 bestaat de groep (potentiële) kandidaten uit 142 personen. Hiervan zijn er 73 alsnog gekwalificeerd, waarvan 29 via de gelijkstellingsregeling en 44 als senior veldtechnicus. Drie personen zijn archeologie gaan studeren (MA niveau). Voor de resterende 66 personen loopt het traject van de overgangsregeling nog. Het gaat om 18 personen die zich hebben aangemeld voor het EVC MA archeologie en 3 personen voor het EVC BA archeologie. Voor het vakdiploma prospectief onderzoek is de verwachting

dat 10 tot 15 personen zich aanmelden. Van de overige 30 tot 35 personen is bij het EVC-bureau niet bekend wat zij zullen doen.

Op de lijst die voor deze evaluatie ter beschikking is gesteld door het EVC-bureau staan 87 aanmeldingen.

5 EVC-regeling

Met de Erkenning van Verworven Competenties wordt het mogelijk gemaakt om werkervaring te erkennen in termen van een, in dit geval, academisch diploma. EVC is daarmee een alternatief voor de reguliere opleiding aangezien de opleidingsduur aanzienlijk wordt verkort of vervalt door erkenning van praktijkervaring.

5.1 Procedure

Een kandidaat voor de EVC MA archeologie voert eerst een zelf-assessment uit. Met een toegewezen begeleider wordt vervolgens besproken in hoeverre het EVC-traject haalbaar is en in hoeverre het te verwachten is dat voldoende competenties zullen worden erkend. Daarna stelt de kandidaat een portfolio samen met daarin bewijsstukken dat de kandidaat over de gevraagde competenties beschikt. Deze competenties zijn vermeld in het ten behoeve van de EVC ontwikkelde competentieprofiel.

Na afronding van het portfolio wordt dit aangeboden aan de assessoren. Deze voeren het persoonlijk assessment met de kandidaat uit, waarin een oordeel wordt gegeven over de bewijsstukken in relatie tot de benodigde competenties. Het resultaat van dit assessment wordt vastgelegd in een ervaringscertificaat. Dit certificaat wordt door alle faculteiten archeologie erkend waarna de kandidaat vervolgens zelf beslist of en bij welke universiteit de studie MA archeologie wordt afgerond.

5.2 Organisatie

Voor het uitwerken en voorbereiden van de verschillende onderdelen van de EVC MA archeologie is een EVC-werkgroep opgericht met daarin vertegenwoordigers van de verschillende universiteiten (Archon), de SIKB (het EVC-bureau) en vertegenwoordigers van de NVvA, RCE, CGA, VOiA en NVAO⁶. Binnen de werkgroep waren vier actieve leden (twee leden van het EVC-bureau, Archon en NVvA) die de concepten voor het EVC-reglement, het competentieprofiel en het format voor het assessment ontwikkelden. De overige agendaleden gaven hierop hun feedback. De EVC-werkgroep is in november 2008 van start gegaan en heeft zichzelf opgeheven na inwerkingtreding van het EVC MA archeologie.

⁶ CGA: Convent van Gemeentelijk Archeologen, VOiA: Vereniging van Ondernemers in de Archeologie, NVAO: Nederlandse Vereniging van Archeologische Opgravingsbedrijven

Binnen de SIKB is voor de organisatie van het EVC-traject een EVC-bureau opgezet met een algemeen coördinator, dhr. C. Neeft en een projectmedewerker, mw. M. Hoogsteyns. Later heeft mw. E. Wieringa de functie van mw. Hoogsteyns overgenomen. Mw. J. de Groot, van het onderwijscentrum van de Vrije Universiteit Amsterdam, fungeerde als intermediair tussen het EVC-bureau en de universiteiten. Het EVC-bureau stond onder verantwoordelijkheid van de SIKB met als programmadirecteur W. de Koning.

Voor het begeleiden van de kandidaten waren dhr. prof. A. Bosman en dhr. H. Stoepker aangetrokken. Zij informeerden de kandidaten, hielpen bij het herkennen van de eigen competenties en het opstellen van het portfolio.

De twee assessoren waren dhr. prof. dr. H. Fokkens (Universiteit Leiden) en dhr. prof. dr. N. Roymans (Vrije Universiteit Amsterdam). Zij maakten onderdeel uit van de EVC-commissie waarin de universiteiten (Leiden, Groningen en Amsterdam -UvA en VU-), in het samenwerkingsverband Archon, zitting hebben. Hun taak was het waarderen van de competenties van de kandidaat aan de hand van het opgestelde competentieprofiel.

Voor het indienen van bezwaren tegen beslissingen genomen in het kader van de EVC is een bezwarencommissie opgericht met daarin de bestuursvoorzitter SIKB, dhr. A. Deelen, de secretaris SIKB, dhr. A. de Groof, mw. D. Joosten-ten Brinke van het EVC-bureau en mw. H. van Londen als archeologisch deskundige.

5.3 Kosten

De kosten voor de kandidaten EVC MA archeologie bedroegen €2.900. Dit zijn de kosten voor de begeleiding van het portfolio⁷ en de uitvoering van het assessment⁸ (samen €2.550) en de administratiekosten (€350).

Als de kandidaat besloot het MA archeologie aan een van de universiteiten te halen dan kwamen daar de kosten voor het collegegeld bij. Deze bedroegen in het studiejaar 2010-2011 €14.200 (Universiteit Leiden).

⁷ Uitvoeren en bespreken zelf-assessment, startgesprek, begeleiding portfolio.

⁸ Portfolio onderzoek, interview kandidaat, bedrijfsbezoek (indien noodzakelijk), afstemmen en oordeelsvorming in EVC commissie, EVC rapportage.

5.4 Kandidaten

De personen die een startgesprek met één van de begeleiders hebben gehad zijn in deze evaluatie aangemerkt als kandidaat EVC MA archeologie. Het gaat in totaal om 18 personen.

Door de assessoren zijn 12 personen beoordeeld. Bij 3 personen zijn alle competenties erkend, waarvan 1 persoon een van de bestaande rapportages nog zou moeten bewerken tot het niveau van een MA-scriptie. Van 6 personen werd gevonden dat deze nog enkele competenties misten en die daarom nog enkele studiepunten nodig zouden hebben om hun MA archeologie te kunnen halen. Bij 3 personen ontbraken ook competenties op BA-niveau.

Van alle beoordeelde personen hebben 7 zich ingeschreven voor een MA archeologie.

5.5 Bezwarenprocedure

Twee personen hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het indienen van een bezwaar. Beide bezwaren zijn door de bezwarencommissie niet ontvankelijk verklaard. In één geval is door de bezwarencommissie wel erkend dat de betreffende persoon te lang in onzekerheid is gelaten.

6 GELIJKSTELLINGSREGELING

Bij de uitwerking van de EVC-regeling is gekeken naar een heldere definitie van het diploma archeologie: welke studies vallen daar wel of niet onder? En welke studies vallen onder de aanduiding Aardwetenschappen zoals in de KNA 3.1 geëist?

Begin februari 2009 heeft de CCvD hierop het besluit 'Diploma Archeologie en Aardwetenschappen' genomen. Hierin een opsomming van opleidingen die zonder meer voldoen aan de definitie van een MA archeologie.

Daarnaast is in dit besluit het EVC aangevuld met een gelijkstellingsregeling MA archeologie. Deze regeling maakt het onder bepaalde voorwaarden mogelijk andere doctoraal- of Masterdiploma's voor de uitvoering van KNA-werkzaamheden gelijk te stellen met een MA archeologie.

Dit geldt voor personen die een niet-archeologisch doctoraaldiploma hebben behaald maar die zijn gepromoveerd op een archeologisch onderwerp en voor afgestudeerden met een diploma aan de Radboud Universiteit Nijmegen met als specialisatie Klassieke of Provinciaal-Romeinse Archeologie als sluitstuk van een opleiding Geschiedenis, Kunstgeschiedenis of Klassieken (en de vrije varianten Vrije Letteren en Taal- en Cultuurstudies).

Voor hen die niet officieel zijn opgeleid tot een doctoraaldiploma archeologie, zoals Aardwetenschappen met als specialisatie Geo-archeologie, maar die wel een aanzienlijk aantal archeologische onderwijsmodules hebben gevolgd geldt dat zij gelijk gesteld kunnen worden aan een MA-diploma archeologie, zoals bedoeld in de KNA 3.1 wanneer aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

6.1 Procedure

Door middel van een pre-assessment is vastgesteld of iemand aan de geformuleerde gelijkstellingsregeling voldeed. Het resultaat van dit assessment, dat geen onderdeel is van de EVC, werd in een schriftelijke notitie vastgelegd, ondertekend door een hoogleraar archeologie en de programmadirecteur SIKB, waarna de kandidaat formeel voldeed aan de opleidingseis 'diploma MA archeologie', zoals bedoeld in de KNA 3.1.

De RCE is per brief (d.d. 29 juni 2009) akkoord gegaan met de gelijkstellingsregeling.

6.2 Kosten

De administratiekosten voor het schriftelijke bewijs van de gelijkstellingsregeling bedroegen €100.

6.3 Kandidaten

Er zijn 26 kandidaten geweest voor de gelijkstellingsregeling. Van 4 kandidaten is de opleiding niet erkend in het kader van de gelijkstellingsregeling. De overige 22 kandidaten hebben een schriftelijk bewijs gekregen waarin hun opleiding is erkend als gelijk aan een MA archeologie.

7 REGELING SENIOR VELDTECHNICI

Met de invoering van de KNA 3.1 (1 augustus 2006) mocht een groep van ervaren veldtechnici, zonder opleiding archeologie, geen kritische stappen in het veld meer uitvoeren. Voor deze groep van ervaren veldtechnici is door het CCvD de 'Tijdelijke regeling senior veldtechnici' als uitzonderingsregel in de KNA opgenomen (CCvD-besluit 20 juni 2006). De criteria in de regeling zijn:

1. De tijdelijke maatregel geldt alleen voor die personen die bij de inwerkingtreding KNA 3.1 in dienst zijn bij een archeologisch bedrijf, instelling of gemeente en als senior veldtechnicus functioneren;
2. Personen hebben bij datum inwerkingtreding KNA 3.1 tenminste 10 jaar werkervaring als veldtechnicus. Hierbij wordt ervaring als amateur-archeoloog niet meegeteld;
3. Om een eventueel bestaande kennislacune op te vullen moet een applicatiecursus veldwerk worden gevolgd;
4. Alleen mensen die voor de deadline van 31 december 2006 aan de regeling voldoen worden op de lijst van senior veldtechnici geplaatst.

Omdat de NVvA in 2007 de vorming van een beroepsregister⁹ op zich zou nemen, heeft het CCvD de NVvA gevraagd de registratie van senior veldtechnici op zich te nemen. In totaal hebben 49 personen zich voor deze regeling aangemeld, waarvan 37 personen voldeden aan de gestelde eisen. Van hen stuurden 36 de intentieverklaring terug waarin zij aangaven aan de applicatiecursus veldwerk te zullen deelnemen. Deze 36 zijn opgenomen op de voorlopige lijst senior veldtechnici. De lijst is doorgegeven aan de Erfgoedinspectie en aan PASTA (Postacademisch Scholingstraject Archeologie) die de applicatiecursussen verzorgt.

De drie verplichte cursussen voor senior veldtechnici, te weten 'Toepassing van de KNA', 'Bodemkunde en geologie' en 'Rapporteren senior veldtechnici', konden over een periode van drie jaar worden gevolgd. De tijdsbesteding per cursus was drie tot vijf werkdagen. Uiteindelijk zijn 30 personen op de definitieve lijst terecht gekomen. Vijf personen van de oorspronkelijke 36 hebben de cursus(sen) niet gevolgd of gehaald en één persoon is toegelaten tot het beroepsregister als basisarcheoloog.

⁹ Het beroepsregister is een centraal register, op basis van vrijwillige registratie, met als doel de kwaliteit en integriteit van archeologen te borgen. Bij een verzoek tot toelating in dit register worden tevens de competenties van de aanvrager gewogen in termen van een bepaald actorschap.

Bij de eerste informatiebijeenkomsten van de EVC bleek een aantal kandidaten te voldoen aan de criteria voor de tijdelijke regeling senior veldtechnici maar daar destijds geen gebruik van te hebben gemaakt.

Vanaf 27 oktober 2009 is voor deze groep mensen de hiervoor genoemde 'Tijdelijke regeling senior veldtechnici' opnieuw opengesteld (CCvD-besluit 14 september 2009). Dezelfde inhoudelijke criteria werden gehanteerd als bij de regeling uit 2006. Senior veldtechnici die aan die criteria voldeden én de drie cursussen met goed gevolg zouden afleggen voor 31 december 2011 werden gerechtigd om een aantal processtappen binnen de KNA zelfstandig uit te voeren. Voor deze processtappen werd de senior veldtechnicus gelijkgesteld met de KNA Archeoloog/KNA Archeoloog BA. De al geregistreerde senior veldtechnici behouden de verkregen status.

7.1 Procedure

Voor het vaststellen en het beheer van namen van senior veldtechnici wordt een lijst van namen vastgesteld. Deze lijst wordt beheerd door de NVvA en het programmabureau. Het verzoek tot plaatsing op deze lijst was mogelijk tot 28 februari 2010. Bij het verzoek hoort een actueel CV, opgave van twee referenties en relevante documentatie waaruit kan worden opgemaakt dat aan de criteria wordt voldaan. De registratie wordt pas definitief als alle cursussen met goed gevolg zijn afgelegd. Ter bevestiging daarvan is door de SIKB een brief gestuurd.

7.2 Kandidaten

Elf personen hebben zich voor de tweede lichting van de 'Tijdelijke regeling senior veldtechnici' aangemeld. Drie hiervan hebben uiteindelijk afgezien van deelname. De overige acht hebben de cursussen met goed gevolg afgelegd en zijn op de lijst opgenomen.

7.3 Kosten

Aan de tijdelijke regeling senior veldtechnici waren geen kosten verbonden.

8 INTERVIEWS

Opvallend is dat alle geïnterviewden de Erkenning van Verworven Competenties zien als een instrument dat goed werkt en zijn nut in de praktijk heeft bewezen. Tegelijkertijd vinden bijna alle geïnterviewden dat de EVC voor MA archeologie niet het geschikte instrument was voor de overgangsregeling. Een paar reacties uit de interviews:

- Door het stellen van eisen aan actoren was er een acuut probleem ontstaan. De EVC is gebruikt als oplossing voor dit probleem maar daar is de EVC als instrument niet voor bedoeld;
- De overgangsregeling is gelijk gesteld aan de EVC, maar de EVC is bedoeld als alternatieve opleidingsweg en als zodanig is de EVC voor ieder van toepassing. De overgangsregeling stelt echter wél grenzen;
- De EVC MA Archeologie is met de beste bedoelingen opgezet maar werd uiteindelijk eerder een algemene EVC Archeologie dan een overgangsregeling. Hierdoor konden valse verwachtingen gewekt worden;
- Door sommigen wordt de EVC gezien als een diploma op grond van verworven rechten, maar het is een diploma op basis van verworven competenties;
- De kandidaten die nu gebruik hebben gemaakt van de EVC hadden op eigen kracht ook wel het diploma MA Archeologie kunnen halen. Dus wat is dan de meerwaarde van de EVC?

Ook op de vervolgvraag waar dit aan zou kunnen liggen zijn de antwoorden eenduidig:

- Er is vooraf onvoldoende tijd genomen om het probleem te analyseren en er is te snel met een oplossing gekomen;
- Er is niet vastgehouden aan de belangrijkste uitgangspunten van het CCvD-besluit 'opgebouwd economisch belang' en 'functie'. Er is onduidelijkheid over de basis waarop de kandidaten toegelaten zijn tot de regeling;
- Slechts een kwart tot de helft van een universitair curriculum sluit aan bij de archeologische praktijk in het veld. Het academisch curriculum waarvan de EVC MA archeologie uitgaat, is dus niet echt geschikt om je competenties te onderzoeken.

Door meerdere geïnterviewden is genoemd dat het proces rond de overgangsregeling onvoldoende is bewaakt.

Uit de interviews en de notulen van de CCvD-vergaderingen blijkt dat in het CCvD de belangen vaak tegen over elkaar stonden. Door de leden van het CCvD is ingestemd met het besluit tot de overgangsregeling, maar over het resultaat zijn veel leden niet tevreden. Deze ontevredenheid heeft dezelfde basis, te snel naar een oplossing gezocht, zonder het probleem goed in beeld te hebben, waardoor de beantwoording van de vragen uit de interviews vaak hetzelfde zijn. De meningsverschillen tussen de leden komen in de slotvraag van de interviews goed naar voren waarbij de meningen uiteen lopen van een generaal pardon tot een vaste EVC-regeling MA archeologie.

De geïnterviewde kandidaten EVC MA archeologie (6 kandidaten waarvan 4 interviews, 1 schriftelijke reactie en 1 telefonisch gesprek) hebben wisselende ervaringen. Een aantal kandidaten is na het samenstellen van het portfolio (in één geval zelfs daarvoor) niet doorgegaan met de EVC omdat bleek dat te veel deficiënties weggewerkt zouden moeten worden. Dat zou veel tijd en veel geld kosten. Ook was een opleiding vaak niet te combineren met de werksituatie. Twee kandidaten hebben aangegeven dat zij geen direct economisch belang hadden omdat voor de functies waarin zij werkzaam waren een MA archeologie niet noodzakelijk was.

De kandidaten met betrekking tot de overgangsregeling (5 kandidaten waarvan 2 interviews en 3 telefonische gesprekken) hebben allemaal een zelfde verhaal. Het deelnemen aan deze regeling is soepel verlopen, maar de aanloop er naar toe zat vol onzekerheden. Eén kandidaat gaf aan lang gewacht te hebben op antwoord van het programmabureau. Na zelf contact opgenomen te hebben bleek de beoordeling al een tijd binnen, maar niet doorgegeven te zijn. Het financiële aspect speelde bij deze regeling vrijwel geen rol omdat alleen administratiekosten betaald moesten worden.

In de interviews is door zowel de kandidaten als anderen aangegeven dat de eisen die aan de kandidaten werden gesteld in het EVC-traject (het competentieprofiel) erg zwaar waren. Voor sommigen kandidaten is dit de reden geweest niet aan de EVC deel te nemen. Eén persoon gaf aan dat er ook veel afgestudeerde archeologen zullen zijn die niet aan deze eisen voldoen.

Twee geïnterviewde personen wijzen op het feit dat de SIKB nooit is geaccrediteerd binnen de EVC-code¹⁰. Binnen de universiteiten is de EVC een relatief onbekend

¹⁰ Vormgegeven binnen de projectdirectie Werken en Leren (SZW, EZ, OCW).

fenomeen daarom was er binnen de academische wereld geen EVC-bureau en is dit bij de SIKB gelegd. De SIKB was al heel ver in het certificeringsproces door Hobéon¹¹. Er moest alleen nog een assessment met de assessoren plaatsvinden. Dit bleek lastig in te plannen. Volgens de SIKB was er, gegeven de stand van zaken op dat moment, vanuit het CCvD besloten om de EVC MA Archeologie niet verder te faciliteren. Daarmee verviel de noodzaak om de erkenning volledig af te ronden. Eén van de gevolgen hiervan kan zijn dat de kosten voor het EVC-traject voor de kandidaten niet meer aftrekbaar zijn als scholingskosten.

¹¹ De organisatie die EVC-aanbieders certificeert.

9 EVALUATIE

Als uitgangspunt voor de evaluatie is het CCvD-besluit met betrekking tot Belangenafweging van 22 mei 2008 genomen. Dit besluit is opgesplitst in een aantal deelbesluiten die geëvalueerd worden aan de hand van de volgende vraagstelling(en):

1. *Is per 1 januari 2009 voor personen die beroepshalve werkzaam zijn in de Nederlandse archeologie zonder (relevant) academisch diploma een overgangsregeling ingesteld?*

Er is per 1 januari 2009 een overgangsregeling ingesteld, de EVC MA archeologie. Toen bleek dat de EVC als overgangsregeling niet voldoende was voor deze groep van personen zijn de aanvullende regelingen ingesteld: de gelijkstellingsregeling en de regeling senior veldtechnici (tijdelijk opnieuw opengesteld).

Daarnaast is de KNA aangepast (zie ook vraagstelling 6).

2. *Is de overgangsregeling vormgegeven op basis van de volgende uitgangspunten:*
 - a. *vrijstelling (van een deel) van de opleidingseis op basis van elders verworven competenties (EVC);*
 - b. *de toetsing van de overgangsregeling bij voorkeur aan te laten sluiting bij het Beroepsregister van de NvVA;*
 - c. *bezien van portfolio, waaruit werkervaring en competenties blijken, door een Commissie van Toelating.*

Ad. a Door het erkennen van verworven competenties is waarde toegekend aan een bepaalde mate en een bepaald niveau van kennis en ervaring in de vorm van vrijstelling voor (een deel van) een universitaire opleiding archeologie.

Ad. b De overgangsregeling is niet aangesloten bij het Beroepsregister van de NVvA omdat de opdracht voor het opstellen van een Beroepsregister door de NVvA is terug gegeven aan het ministerie van OCW en er dus geen Beroepsregister was waarbij aangesloten kon worden.

Ad. c Het door de kandidaat, met behulp van de begeleider, opgestelde portfolio is door de EVC-commissie gezien en beoordeeld. De eisen aan het portfolio, met betrekking tot werkervaring en competenties, zijn door de EVC-commissie en door het CCvD goedgekeurd.

3. *Zijn de volgende criteria vastgesteld voor de overgangsregeling:*
- a. *economisch belang voor opgraven (1 oktober 2001) of inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (1 november 2005);*
 - b. *beperkt tot de functies Senior KNA archeoloog, KNA archeoloog, Senior Prospector en Prospector;*
 - c. *opstellingsduur gedurende maximaal 3 jaar;*
 - d. *het laten vervallen van de werkervaringseis na afstuderen;*
 - e. *het voor rekening van de betrokkene laten komen van de kosten;*
 - f. *het mogelijk laten zijn van doorgroei naar senior status;*
 - g. *het aantonen van academisch werk- en denkniveau.*

Ad. a en b De overgangsregeling is onder andere op basis van de onder a. en b. genoemde criteria vastgesteld. De (potentiële) kandidaten zijn echter nooit op deze criteria getoetst. Bij aanmelding werd hen gevraagd of zij aan deze criteria voldeden, maar het criterium 'economisch belang' is door sommige kandidaten ruimer uitgelegd dan oorspronkelijk bedoeld. In de interviews hebben verschillende personen aangegeven geen direct economisch belang te hebben maar vanuit carrièreperspectief aan de overgangsregeling deelgenomen te hebben. Ook wordt bij de aanmelding vaak een andere functie genoemd dan de vier functies waarvoor de overgangsregeling geldt.

Ad. c De overgangsregeling is 1 januari 2009 ingegaan en tot 1 januari 2012 opengesteld. Er heeft echter een verlening van de termijn plaats gevonden (CCvD-besluit 30 mei 2011) voor kandidaten die konden aantonen dat zij voldeden aan de gestelde randvoorwaarden in het besluit belangenafweging en aantoonbaar (door middel van een kopie van het inschrijfbewijs) waren ingeschreven bij een hogeschool of universiteit om de gebleken deficiënties in het noodzakelijke competentieprofiel door studie aan te vullen. Hoeveel kandidaten hier gebruik van hebben gemaakt is niet duidelijk.

Ad. d De werkervaringseis voor personen die gebruik maken van de overgangsregeling na afstuderen is komen te vervallen. Dit is door de RCE per brief (d.d. 29 juni 2009) bevestigd.

Ad. e De kosten voor voorbereiding en studie zijn voor rekening van de betrokkenen gekomen. In enkele gevallen heeft het bedrijf waarvoor betrokkene werkzaam was bijgedragen in de kosten en/of tijd ter beschikking gesteld.

Ad. f Het was binnen de overgangsregeling mogelijk om door te groeien naar de senior status. Daarvoor zou de kandidaat zich in beginsel twee keer moeten laten kwalificeren binnen de gestelde termijn. Op basis van de beschikbare lijst met (potentiële) kandidaten was niet te herleiden hoeveel personen hier gebruik van hebben gemaakt. Wel hebben 4

personen die eerder gebruik hebben gemaakt van de regeling voor senior veldtechnici zich aangemeld voor het EVC-traject.

Ad. g Het aantonen van academisch werk- en denkniveau door de kandidaten EVC MA archeologie is vastgelegd in het competentieprofiel. Hierin staan alle competenties beschreven die een rol spelen bij het assessment op het niveau van MA archeologie. Op basis van dit competentieprofiel werd het portfolio samengesteld door de kandidaten. Het niveau waarop getoetst werd en welke minimale eisen per competentie werden gesteld lag vast in de assessmentprocedure. De minimale eisen zijn gebaseerd op die van de Dublin descriptoren.

4.
 - a. *Heeft de Werkgroep Voorbereiding EVC bij de uitwerking van de overgangsregeling de vragen met betrekking tot de definitie van het diploma archeologie kunnen beantwoorden.*
 - b. *Heeft de NVvA de uitvoering van de overgangsregeling op zich genomen.*

Ad. a. Er is een EVC-werkgroep ingesteld die de EVC-regeling MA archeologie heeft uitgewerkt. De actieve leden van deze werkgroep, het EVC-bureau, Archol en de NVvA, ontwikkelden de concepten voor het EVC-reglement, het competentieprofiel en het format voor het assessment. De concepten zijn aan de andere leden, RCE, CGA, VOiA en NVAO voorgelegd. Het is niet gelukt de regeling in december 2008 aan het CCvD voor te leggen. In de vergadering van 2 februari 2009 is de regeling wel voorgelegd aan het CCvD. Daar zijn drie besluiten met betrekking tot de EVC MA archeologie genomen:

- De EVC-werkgroep wordt gemandateerd tot besluitvorming over het competentieprofiel;
- Het CCvD gaat akkoord met de definitie aardwetenschappen, zijnde de studie die zich bezig houden met de buitenkant van de aardkorst;
- Het CCvD gaat akkoord met de opsomming ten behoeve van de definitie van de studie archeologie (zie tabel).

	Masterprogramma	Specialisatie	
UvA	Master Archeologie en Prehistorie	Europese archeologie	
		Mediterrane archeologie	
		Archeologische monumentenzorg	
	Research master Archeologie		
VU	Master Archeologie	Mediterrane archeologie	
		West-Europese archeologie	
		Landschapsarcheologie	
		Erfgoed stad en land, indien archeologisch profiel	
		Research Master Oudheidstudies, indien archeologisch profiel	
RUG	Master Archeologie	Pre- en protohistorie	
		Klassieke en mediterrane archeologie	
		Research Master Art History and Archaeology, afstudeerrichting Archaeology	
		Pre- en protohistorie van Noordwest-Europa	
		Klassieke en mediterrane archeologie	
		Scheepsarcheologie	
RUL	Master Archaeology	Archaeology and History of Native American Peoples	
		Archaeology of Asia	
		Archaeology of the Near East	
		Classical Archaeology	
		European Prehistoric Archaeology	
		Science-Based Archaeology	
		Research Master Archaeology	Early Agrarian Societies: North-Western and Central Europe
			Town and Country: Mediterranean Region and the Near East
			Human Origins
	Religion and Society: Native American Cultures		

ad. b De uitvoering van de overgangsregeling is niet door de NVvA opgepakt omdat gezien de zwaarte van de regeling het CCvD er de voorkeur aan gaf de regeling onder te brengen bij de SIKB (CCvD-besluit 8 september 2008). Het programmabureau heeft de uitvoering van de overgangsregeling op zich genomen en daarvoor onder andere het (tijdelijke) EVC-bureau ingesteld.

5. *Heeft het ministerie van OCW gehoor gegeven aan het verzoek van het CCvD met betrekking tot:*
- a. *aanpassing van het begrip leidinggevende in de Bamz;*
 - b. *het laten uitoefenen van de huidige functie door personen die gedurende de duur van de overgangsregeling niet aan de KNA-eisen voldoen (onder voorwaarde dat zij tijdig aantonen daadwerkelijk gestart zijn met het traject om te gaan voldoen aan de eisen);*
 - c. *het in het werk stellen om de toegewezen taken met betrekking tot de handhaving ten uitvoer te brengen.*

Het programmabureau heeft op 26 juni 2009 per brief antwoord gekregen van de RCE, namens de minister van OCW, op de verzoeken van het CCvD. In deze brief wordt niet ingegaan op aanpassing van het begrip leidinggevende vanuit de Bamz. In de discussienota 'Eisen aan actoren' staat echter dat de minister van OCW heeft aangegeven geen aanpassingen te willen doen voorafgaand aan de evaluatie van het Bamz. In de brief wordt wel aangegeven dat personen die voldoen aan de gelijkstellingsregeling, ook voldoen aan de maatstaven van het Bamz. Het verzoek om de personen die gebruik maken van de EVC-regeling, gedurende de looptijd van het individuele EVC-traject, hun huidige functie te laten uitoefenen wordt gehonoreerd. Op het onderwerp handhaving wordt niet ingegaan.

6. *Is de KNA 3.1 aangepast op de punten 'BA archeologie als prospector en/of KNA Archeoloog' en 'eisen aan archeologische specialisten'.*

De actorenlijst is in de KNA (versie 3.2) uitgebreid met de actoren KNA-archeoloog BA en Prospector BA. De wenselijkheid van aanpassing van de KNA met betrekking tot eisen aan archeologische specialisten zonder (relevant) archeologisch diploma is besproken in een aantal CCvD-vergaderingen maar pas ná vaststelling van de KNA 3.2. Er is besloten (13 september 2010) dit aspect in de KNA 4.0 mee te nemen.

Aan het CCvD-besluit is op vrijwel alle punten (met uitzondering van punt 2b, 4b en een deel van 5) voldaan. Of de overgangsregeling daarmee ook is geslaagd komt in de Conclusie aan bod.

10 CONCLUSIE

In 2001 en 2005 zijn door OCW nieuwe eisen gesteld aan de opleiding en werkervaring van actoren werkzaam in de archeologie. Niet alle op dat moment in de archeologie werkzame personen voldeden aan die eisen. Bij de wijziging van de wet- en regelgeving is echter geen regeling getroffen voor deze mensen die vaak al jaren werkzaam waren in de archeologie, zonder dat zij tot dan toe over een specifieke opleiding hoefden te beschikken. Dit probleem had ook de rijksoverheid zich aan mogen trekken. Nu is er tot 2008 gewacht voor er met een oplossing is gekomen, waardoor deze groep mensen lang in onzekerheid heeft gezeten.

Als gevolg van een rechterlijke uitspraak in 2007 moest de SIKB onderzoeken of het belang van de opleidingseisen in de KNA zwaar genoeg woog tegen de gevolgen hiervan voor bepaalde personen. Deze belangenafweging heeft onvoldoende gegevens opgeleverd om inzicht te krijgen in de grootte, maar ook de aard van het probleem. Hoe groot was het economisch belang, om hoeveel personen ging het en in welke functies? In het CCvD is op basis van deze belangenafweging besloten een overgangsregeling in te stellen, vormgegeven op basis van een EVC-regeling. Bij uitvoer van de EVC bleek al snel dat niet iedereen geholpen was met deze regeling. Daarop is de gelijkstellingsregeling ingesteld en is de regeling voor senior veldtechnici voor bepaalde tijd heropend. Dit bevestigt het beeld dat er te snel naar een oplossing is gezocht, zonder eerst het probleem goed in beeld te brengen. Dat er snel naar een oplossing is gezocht is te verklaren doordat binnen het CCvD de urgentie werd gevoeld iets te doen aan de langdurende onzekerheid voor personen werkzaam in de archeologie zonder relevant diploma.

Rond de overgangsregeling speelden binnen het CCvD veel verschillende belangen, zowel persoonlijk als zakelijk. Dit heeft, zoals blijkt uit de notulen van het CCvD en verschillende achtergronddocumenten, geleid tot een emotionele besluitvorming.

Is met de overgangsregeling recht gedaan aan de, door de KNA gestelde opleidingseisen, in het gedrang komende economische belangen van in de archeologie werkzame personen?

In principe kon iedereen die zijn of haar verworven competenties wilde laten erkennen dit doen door deel te nemen aan de EVC-regeling. Voor personen die niet voor het EVC-traject in aanmerking kwamen of hier niet aan deel wilde nemen bestond de mogelijkheid om gebruik te maken van één van de andere regelingen. Afhankelijk van (voor)opleiding en/of functie kon gekozen worden voor de gelijkstellingsregeling dan wel de regeling senior veldtechnici. In dit opzicht is er recht gedaan aan de in het gedrang komende economische belangen van in de archeologie werkzame personen. Het CCvD heeft geprobeerd voor zo veel mogelijk mensen een oplossing te vinden.

Door het EVC-bureau is echter niet getoetst of iedereen die zich als (potentiële) kandidaat had opgegeven aan de eis 'economisch belang' voldeed.¹² Dit werd als eigen verantwoordelijkheid van de kandidaat gezien. Het is daarom lastig om aan te geven voor hoeveel mensen de overgangsregeling van toepassing zou zijn geweest. Uit de cijfers die voor deze evaluatie ter beschikking zijn gesteld komt ook dit beeld naar voren.

Daarnaast is de term 'economisch belang' op verschillende manieren uitgelegd. Uit de interviews kwam naar voren dat een aantal kandidaten de overgangsregeling zag als een mogelijkheid om een breder carrièreperspectief te houden. Door het stellen van eisen aan actoren was hun huidige functie echter niet in gevaar. Zij konden hun werk gewoon blijven uitoefenen.

Zolang er geen definitieve lijst is met (potentiële) kandidaten die getoetst zijn aan de belangrijkste punten van de overgangsregeling, 'opgebouwd economisch belang' en 'functie', is niet vast te stellen of met de overgangsregeling recht is gedaan aan de in het gedrang komende economische belangen van in de archeologie werkzame personen.

¹² Het EVC-bureau droeg zorg voor het proces van het in kaart brengen van de competenties en het faciliteren van het EVC-proces door de begeleiders en de assessoren.

Heeft de overgangsregeling voorzien in het toekennen van waarde aan een bepaalde mate en een bepaald niveau van kennis en ervaring als alternatief voor een universitaire opleiding archeologie?

Omdat in de KNA en in het Bamz staat dat voor leidinggeven een MA archeologie nodig is, is het EVC in het kader van de overgangsregeling gericht op het behalen van het MA archeologie.

De competenties die met ervaring in het veld zijn opgedaan worden dan ook getoetst aan het competentieprofiel voor een MA archeologie. Het EVC-bureau heeft samen met de universiteiten een gemeenschappelijk competentieprofiel opgesteld en het hele EVC-proces is in duidelijke richtlijnen en voorschriften vastgelegd. Met de EVC-regeling MA archeologie wordt dus voorzien in het toekennen van waarde aan een bepaalde mate en een bepaald niveau van kennis en ervaring als alternatief voor een (volledige) universitaire opleiding archeologie.

De twee andere regelingen binnen de overgangsregeling voorzien hier niet in. Bij de gelijkstellingsregeling wordt een bepaalde universitaire opleiding gelijk gesteld met een MA archeologie. En bij de tijdelijke regeling senior veldtechnicus is geen sprake van een MA-niveau archeologie. Met andere woorden het toekennen van waarde aan een bepaalde mate en een bepaald niveau van kennis en ervaring als alternatief voor een universitaire opleiding is bij deze regelingen niet van toepassing.

Heeft de overgangsregeling succes gehad?

Bij het instellen van de overgangsregeling was duidelijk dat het niet mogelijk was om iedereen te helpen.¹³ Met de EVC MA archeologie, de gelijkstellingsregeling en de regeling senior veldtechnici zijn echter veel mensen geholpen om binnen hun functie dan wel de archeologie werkzaam te kunnen blijven.

Op basis van de geleverde getallen is in ieder geval iets meer dan 50% van de aangemelde kandidaten geholpen door één van de regelingen. Of dit ook de regeling is waarvoor de kandidaat in aanmerking wilde komen is uit de cijfers niet altijd af te leiden. Zo hebben verschillende kandidaten zich eerst aangemeld voor de regeling senior veldtechnici om daarna zich aan te melden voor de EVC. Van de kandidaten uit deze groep die wellicht werd afgeraden door te gaan met de EVC zijn niet per definitie de economische belangen in het geding.

¹³ Er is immers niet gekozen voor een generaal pardon.

Daarnaast is het niet zo dat de (potentiële) kandidaten op de aanmeldingslijst, die niet van één van de regelingen gebruik hebben gemaakt, niet geholpen zijn. Soms is het een bewuste keuze geweest alsnog niet deel te nemen aan de overgangsregeling.

De EVC, de gelijkstellingsregeling en de regeling senior veldtechnici zijn als regeling op zich zorgvuldig uitgevoerd. Met betrekking tot het proces rondom de overgangsregeling zijn voor de toekomstige besluitvormingstrajecten van het CCvD een aantal aanbevelingen te doen.

11 AANBEVELINGEN

Zorg dat het basismateriaal waarop besluitvorming wordt gebaseerd goed is

De overgangsregeling is vormgegeven op basis van de gegevens uit de belangenafweging. In het CCvD is als reactie op de belangenafweging aangegeven dat het vaststellen van 'het economisch belang' en 'de functie' onvoldoende naar voren komt. Toch is het besluit voor de overgangsregeling genomen waarin 'het economisch belang' en 'de functie' de belangrijkste uitgangspunten zijn. Deze begrippen zijn vervolgens tijdens het hele project door belanghebbende, dus ook door de leden van het CCvD, op verschillende manieren uitgelegd. De gekozen oplossingsrichting (EVC) was misschien anders geweest als de omvang en de aard van het probleem vooraf helder en inzichtelijk was.

Een goed voorbeeld is de extra CCvD-vergadering in het kader van de Verkenning Kwaliteitssysteem Archeologie. Binnen de reguliere vergadering was er onvoldoende tijd om de vraagstelling helder te krijgen.

Zorg voor een goede afronding en nazorg

Een project is niet afgerond zodra het CCvD een besluit heeft genomen over het einddocument. Binnen de kwaliteitscirkel van 'initiatief-uitvoering-controle-correctie' moeten ook de controle en correctie uitgevoerd worden.

Een evaluatie zoals deze, die aanvankelijk niet voorzien was, hoort daar bijvoorbeeld ook bij.

Bouw bij grote projecten meer 'checks and balances' in en formeer werkgroepen

Om na besluitvormingstraject het procesbeter te kunnen bewaken moeten bij grote projecten meer momenten van overleg worden ingebouwd. Een vergaderfrequentie van vier keer per jaar is te laag om grote hoeveelheden informatie te verwerken en om snel belangrijke beslissingen te nemen. Om te voorkomen dat de tijdsbelasting van alle leden van het CCvD te hoog wordt, kunnen bij belangrijke projecten speciale werkgroepen worden opgericht uit leden van het CCvD, eventueel aangevuld met externe deskundigen. Ook hier is de extra vergadering in het kader van de Verkenning Kwaliteitssysteem Archeologie een goed voorbeeld van. Naast de direct belanghebbende leden van het CCvD, waren de bestuursleden archeologie van de SIKB en externe deskundigen aanwezig. De uitkomst van deze vergadering wordt binnen een reguliere CCvD-vergadering teruggekoppeld naar de andere leden.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Advies Commissie Belangenafweging, versie 1.1, 2008

Neeft, C., Erkenning verworven competenties KNA archeologie, SIKB, 2008

Diplomadefinitie CCvD, SIKB, 2009

Tijdelijke regeling Senior Veldtechnici, SIKB, 2009

Notitie voor EVC-kandidaten, SIKB, 2010

Discussienota 'Eisen aan actoren", SIKB, 2010

Diplomadefinitie CCvD, SIKB, 2009

Magendans, R., Rapportage inzake belangenafweging opleidingseisen en economische belangen van de in de archeologie werkzame personen, ADC-Heritage, 2008

Brans, Ch. en Nelissen, M., Economische afweging voor in de archeologie werkzame personen zonder afgeronde academische opleiding archeologie, CapGemini, 2008

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2

Toelichting op de KNA versie 3.2

Verslagen van het Centraal College van Deskundigen

Vonnis in het kort geding van 18 september 2007, BB3777, Rechtbank 's-Gravenhage ,
KG 07/821

www.sikb.nl

BIJLAGE

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
Groningenweg 10 Postbus 420 2800 AK Gouda
telefoon 0182-540675 fax 0182-540676

Besluit CCvD Archeologie m.b.t. Belangenafweging

Datum : 22 mei 2008
Kenmerk : PRJ105_S_08_29662 v. 02

Op basis van het advies van de Commissie Belangenafweging d.d. 5 mei 2008, de onderliggende analyses door ADC Heritage en CapGemini en de discussiebijeenkomst van 13 mei 2008 heeft het CCvD Archeologie op 22 mei 2008 het volgende besluit genomen:

1. Instelling van een overgangsregeling per 1 januari 2009 voor personen die beroepshalve werkzaam zijn in de Nederlandse archeologie zonder (relevant) academisch diploma. De termijn van de overgangsregeling loopt van 1 januari 2009 tot en met 31 december 2011.

2. Vormgeving van deze overgangsregeling op basis van de volgende uitgangspunten:

a. Vrijstelling (van een deel) van de opleidingseis op basis van elders verworven competenties (EVC)¹. De onder punt 1 genoemde termijn biedt personen die in aanmerking wensen te komen voor een kwalificatie als Senior KNA Archeoloog, KNA Archeoloog, Senior Prospector of Prospector een redelijke termijn om hun aanvraag voor kwalificatie te laten toetsen en (al dan niet na bij- of nascholing) de kans het gewenste KNA-niveau aan te tonen (c.q. te verwerven), teneinde hun functie formeel te kunnen blijven uitoefenen. Het volgen van een deel van een opleiding of cursus op het gebied van de archeologie kan onderdeel van de bijscholing uitmaken.

b. De toetsing binnen de overgangsregeling bij voorkeur aan te laten sluiten bij c.q. uit te laten voeren door het Beroepsregister van de NvVA / Commissie van Toelating².

c. Voor een kwalificatie op basis van EVC wordt door een Commissie als bedoeld onder punt 2b een opgebouwd portofolio gezien, waaruit de werkervaring en competenties blijken.

3. Vaststelling van de volgende criteria voor de overgangsregeling:

a. Personen die in aanmerking wensen te komen voor een kwalificatie op basis van de overgangsregeling dienen een opgebouwd economisch belang te hebben op basis van de volgende criteria:

- Voor opgraven: betrokkene was reeds voor 1 oktober 2001 beroepsmatig actief in de functie waarvoor men kwalificatie vraagt (d.i. de datum van invoering van de KNA, versie 2.0/ instelling Beleidsregels opgravingsbevoegdheid)
- Voor inventariserend onderzoek door middel van boringen: betrokkene was reeds voor 1 november 2005 beroepsmatig actief in de functie waarvoor men kwalificatie vraagt (d.i. de datum van uitbreiding van de vergunningplicht door middel van de aanpassing Beleidsregels opgravingsbevoegdheid ["boren=opgraven"]).

¹ Door het meewegen van elders verworven competenties (EVC) wordt waarde toegekend aan een bepaalde mate en een bepaald niveau van kennis en ervaring als alternatief voor een universitaire opleiding archeologie. Een EVC-regeling is arbeidsintensief maar biedt maatwerk, passend bij deze situatie. Een EVC-regeling doet recht aan zowel de inhoudelijke eisen aan deskundigheid als aan de jarenlange ervaring en opgedane referenties. Een EVC-procedure bestaat vaak uit een inhoudelijk deel (het proces van het inzichtelijk maken en toetsen van verworven competenties) en een formeel deel (het proces van erkenning van verworven competenties in de vorm van het verlenen van vrijstellingen, certificaten of diploma's). Zie bv de website van een samenwerkingsverband van de ministeries van OCW en SoZa "leren werken" www.lerenwerken.nl

² Het Beroepsregister is bereid tot een bijdrage in de vorm van procedurele kosten van de toelatingscommissie bij het uitvoeren van de EVC-toets.

SIKB biedt instrumenten voor eenvoudiger en beter bodembeheer

De regeling is éénmalig. Personen die na 1 oktober 2001 resp. 1 november 2005 in de archeologie werkzaam werden, dan wel na die data kritische actor werden in de zin van de protocollen 4003 Inventariserend onderzoek of 4004 Opgraven, worden buiten beschouwing gelaten, gelet op het feit dat in dat geval een keuze is gemaakt in strijd met de geldende KNA-normen.

b. De regeling is bedoeld voor **alle** belanghebbende personen met een volgens punt 3.a opgebouwd economisch belang, maar beperkt tot de functies: Senior KNA Archeoloog, KNA Archeoloog, Senior Prospector en Prospector.

c. De overgangsregeling staat open gedurende maximaal 3 jaar, mits betrokkene binnen 6 maanden na het in werking treden van de overgangsregeling schriftelijk aan de Commissie te kennen heeft gegeven van de regeling gebruik te maken en er op dat moment door betrokkene aantoonbaar (en naar het oordeel van de Commissie voldoende) stappen zijn gezet om binnen 3 jaar aan de eisen in de regeling te voldoen.

d. Voor personen die gebruik maken van de overgangsregeling komt de eis van werkervaring na afstuderen te vervallen.

e. De kosten (zoals voorbereiding en studie) komen voor rekening van de betrokkene.

f. Voor personen die op basis van de overgangsregeling gekwalificeerd zijn, is doorgroei binnen de overgangsregeling naar de senior status in principe mogelijk, maar niet automatisch. Een op basis van de overgangsregeling gekwalificeerde Prospector kan doorgroeien naar Senior Prospector. Een op basis van de overgangsregeling gekwalificeerde KNA Archeoloog kan doorgroeien naar Senior KNA Archeoloog. Dit betekent dat een persoon zich in beginsel binnen de gestelde termijnen twee keer op basis van de overgangsregeling kan laten kwalificeren.

g. Alle personen die een beroep doen op de overgangsregeling zullen aan moeten tonen een academisch werk- en denkniveau te hebben.

4. Vaststelling van vervolgstappen: uitwerking en uitvoering van de overgangsregeling:

a. Er wordt door de SIKB een Werkgroep Voorbereiding EVC ingesteld ter uitwerking van de overgangsregeling. Een concreet en uitgewerkt voorstel door de Werkgroep Voorbereiding EVC wordt uiterlijk in december 2008 voorgelegd aan het CCvD Archeologie. In de Werkgroep Voorbereiding EVC zullen tenminste een onderwijskundige alsmede universitaire partijen deelnemen.

Aandachtspunten c.q. door de Werkgroep te beantwoorden vragen bij de uitwerking van de overgangsregeling:

- Het geven van een heldere definitie van het diploma archeologie: welke studies vallen daar wel- en welke studies vallen daar niet onder. Dit is van belang voor afgestudeerden om af te wegen of ze via de reguliere weg in aanmerking komen om als KNA archeoloog / Senior KNA archeoloog te fungeren dan wel gebruik moeten maken van de overgangsregeling.
- Vallen de afgestudeerden met het diploma Oude Geschiedenis met hoofdvak Provinciaal Romeinse archeologie onder het diploma archeologie zoals dat in de KNA 3.1 geëist wordt?
- Welke studies vallen onder de aanduiding 'Aardwetenschappen' zoals die in de KNA 3.1 geëist wordt? Dit is van belang voor afgestudeerden om af te wegen of ze via

SIKB biedt instrumenten voor eenvoudiger en beter bodembeheer

de reguliere weg in aanmerking komen om als Prospector/Senior Prospector te fungeren dan wel gebruik willen maken van de overgangsregeling.

b. Het CCvD Archeologie verzoekt de NvVA / Beroepsregister in september 2008 een voorstel te doen voor de uitvoering van de overgangsregeling. Indien de bestaande Commissie van Toelating binnen de NVvA/Beroepsregister de uitvoering van de overgangsregeling niet op zich kan of wil nemen, wordt door de SIKB met ingang van 1 januari 2009 een Toetsingscommissie EVC dan wel een regeling gebaseerd op persoonscertificatie ingesteld. Zulks ter beoordeling door het CCvD Archeologie op basis van een voorstel door het bestuur van de NVvA.

5. Vaststelling van vervolgstappen: het verzenden van een brief aan het ministerie van OCW:

De overgangsregeling als bedoeld onder de punten 1 t/m 4 en de wettelijke eisen als bedoeld in het Bamz komen niet overeen. Conform het advies van de Commissie Belangenafweging legt de SIKB namens het CCvD Archeologie het volgende per brief aan de minister van OCW voor met het verzoek of hij bereid is:

- het wettelijk begrip leidinggevende (art. 17 en 18 Bamz) aan te passen aan de nu te treffen overgangsregeling en de KNA 3.1, waarmee de discrepantie tussen het Bamz enerzijds en de overgangsregeling en KNA anderzijds wordt weggenomen.
- personen die gedurende de duur van de overgangsregeling niet aan de KNA-eisen voldoen hun huidige functie te laten uitoefenen. Voorwaarde is dat zij conform de onder punten 1 t/m 3 omschreven overgangsregeling tijdig (d.w.z. binnen 6 maanden na het starten van de regeling) aantonen daadwerkelijk te zijn gestart met het traject om te gaan voldoen aan de eisen.
- het nodige in het werk te stellen om de toegewezen taken met betrekking tot handhaving ten uitvoer te brengen.

6. Voornemen tot aanpassen van de KNA

Regulier aanpassing van de KNA 3.1 is voorzien in 2009. In werking treden van de aangepaste versie uiterlijk in 2010. Bij deze herziening wordt het volgende meegenomen:

- Aanpassing van de KNA voor wat betreft het laten functioneren van de Bachelor als prospector en/of KNA Archeoloog.
- Discussie en besluitvorming over de wenselijkheid van aanpassing van de KNA met betrekking tot de eisen aan archeologische specialisten zonder (relevant) academisch diploma.

SIKB biedt instrumenten voor eenvoudiger en beter bodembeheer